

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Historia Zaringo Badensis

Schöpflin, Johann Daniel

Carolsruhae, 1763

Landgraviatus brigoviae

[urn:nbn:de:bsz:31-295084](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-295084)

LANDGRAVIATUS BRISGOVIÆ.

§. I.

Indoles, migratio & fata Landgraviæ Brisgovicæ Introitus.
difficillimam Civilis Historiæ Brisgoviorum
constituunt partem; id quod in Landgraviatibus
Alfaticis quoque suo loco (a) annotavi.

Argumentum hoc ex Scriptoribus nullum aut debile, ex
Diplomatibus & Chartis, quas undiquaque collegimus, præcipuum
accipit lumen.

Comitivæ hæ Provinciales, Rheno tantum inter se distinctæ,
simile exordium, similia decremента habuerunt; tanta decremента,
ut Landgraviatum Brisgoviæ in ipso hodie Landgraviatu requiras.

Brisgoviæ Pagum ab Alfatia, Baselgovia & Augstigovia Brisgo-
viæ limi-
tes.
Rhenus, ab Ortenavia amnis Bleicha, ab Alpigovia Silvæ Nigræ
cacumina, apex denique ejusdem Silvæ ad Rhenum usque
profiliens (b) a Basilea minoris agro difterminat.

(a) *Alfatia Illustr.* Tom. II. pag. 12. & 126.

(b) Vulgo *Crenzacher Horn*, *Horn vom Schwarzwald*. Simili modo *Horn des
Blauens*, apex Vogeli dicitur apud URSTIS. *Chron. Basil.* pag. 20.

Libertas

Brigovia, ut omnis Suevia, libera semper fuit Imperii sine medio provincia, Ingenuis, Militibus, Liberis Dominis, Dynastis, Civitatibus & sacris Ordinibus plena. In ea plures erant Mansi, Curtes & Vici regales; silvæ, flumina, vectigalia, metallifodinæ; pristina fisci Cæsarei domania.

Magistratus.

Bellum administrare, pacem publicam conservare, politia totius provinciæ quovis modo prospicere, Ducis fuit officium, quem Brigovia multis seculis cum Suevia & Alsatia communem habuit magistratum Imperii, non propria potestate pollentem. Jurisdictio autem commissa fuit Comiti, qui ab initio simpliciter *Comes*, inde *Comes Provincialis*, lingua patria *Landrichter*, frequentius *Landgrav*, dicebatur. Vir nobilis, pro arbitrio Regis constituendus & revocabilis Judex; donec temporis progressu Comitivæ illæ hereditariæ fierent, ab una stirpe vel linea transituræ ad aliam.

Periodi
quinque
Landgr.

Series Landgraviorum Brigoviæ in V. Periodos opportune dividitur. *Vagam* appellamus eam, quæ omnium prima est, quod ab initio Comitiva certæ non inhæserat Domui. Periodo vagæ *Zaringica*, *Hachbergica*, *Sausenbergico - Friburgensis*, *Badensis* suo quæque ordine successerunt. His enim quatuor Familiis, ex una Gente prognatis, Landgraviatus adhæsit.

EPOCHA

 E P O C H A V A G A .

§. II.

In prima, quam novimus, Landgraviatus periodo San-
 Gallensium traditionum Chartæ (c) Provincialium Brisgoviae Comites
 sec. VIII.
 Comitum nomina ad primam usque Carolingorum Franciæ Regum
 ætatem servarunt. Hujus generis memorias seculo VIII.
 vetustiores non offert Brisgovia.

C H A N C H A R O .

Anno 758. sub *Chancharone Comite* facta est S. Galli
 monasterio traditio bonorum in Pago *Brisgauensi*, in villa
Mulinheimo.

A D A L A R D U S .

Anno 765. Drutpertus quidam eidem monasterio prædia
 & mancipia quædam in *Zarduna*, Brisgoviae vico, (*Zarten*)
 sub *Adalardo Comite* donavit.

(c) In *Genealogiæ Habsburgicæ* HERRGOTTI Diplomatico Codice.

U D A L R I C U S.

Anno 789. res quaedam in Pago *Brisagaugæ*, in loco *Eboringa* (Efringen) sub *Comite Oadalrico* San - Gallensibus traditæ sunt.

B E R T O L D U S.

Anno 794. in pluribus Brisgoviaë locis, bona sua *Beroldus Comes* iisdem Monachis concessit.

§. III.

W O L W I N U S.

Comites
sec. IX.

Anno 805. enunciatur Wolwinus Comes in literis, quibus bona in *Prisgaugæ*, in marcis *Selidon* & *Antparinga* (Selden & Ampringen) San - Gallenses dono acceperunt.

U D A L R I C U S.

Anno 806. Charta donationis bonorum, in Pago *Brisagaugæ* fitorum, conscripta in villa *Scrozzinga* (Crozzingen) sub *Odalrico Comite*.

A R C H A N G A R I U S.

Anno 817. sub Archangario Comite pars ecclesiæ in *Zartunu* (Zarten) cum aliis rebus S. Galli cœnobio tradita est.

K E R O L T U S.

Anno 837. Ramingus quidam in Pago *Priffagaugense* quidquid in villa *Haholtinga* (Haltingen) alibique juris habuit, eidem monasterio adscripsit, *sub Kerolto Comite*.

A L B E R I C U S.

Anno 856. alia ad Zartunam Abbatiae San-Gallensi facta est donatio, sub *Albricho Comite*; quem plura S. Galli Instrumenta ab An. 862. ad 865. Pagi *Brisfigauge* Comitem nobis manifestant, ubi *Albericus & Albarichus Comes* notatur.

C A R O L U S.

Anno 872. Remingus & Engelrammus fratres, quidquid in *Buabiliniswilare* habebant, San-Gallensi Abbatiae tradiderunt, „ anno XXXIII. Hludovvici Regis & sub filio ejus Karolo, „ Rectore ejusdem Pagi, in quo praefatae res sitae sunt, id est, „ *Priscowe*.

§. IV.

W O L W I N U S.

In loco *Tuomaringa*, in Pago *Prifahgewe*, *Wolwine* Comites
sec. X. *existente Comite* An. 890. facta est bonorum traditio, & octennio

post *Rotileim* locus (Roeteln) in *Brisihgovve Comitatu Wolfuni*, qui idem ac *Wolwinus* esse videtur, ab Arnolfo Imp. ponitur; imo sub *Wolfilino Comite* Luitfridiana S. Trudperti Charta donationis conscripta est An. 903.

A D A L B E R O.

Sub Comite Adalberone S. Galli Abbatia res in Pago *Prifigaugense*, in villa *Witereswilare*, An. 909. dono accepit.

B E R N O L D U S.

Sub Bernoldo Comite in publico mallo, in oppido, quod dicitur *Chinichdorf* (Kinstorf) coram cuncta frequentia populi utriusque provinciae, tam *Mortinove*, quam *Brischgovia*, lis diremta est inter Monasteria Etenheim & Waldkirch. Bernoldus itaque utrique provinciae, Ortenaviae & Brisgoviae, praefuisse videtur Comes. Acta sunt haec An. 926.

L U D O L F U S.

Ottonis I. Regis Germ. filius Pago Brisgoviae praefuit Comes, ut Ludovici Germ. filius, Carolus Crassus, Imperator deinceps, eidem praefuerat. Testem hujus rei habemus ipsum Ottonem, in Diplomate An. 952. quo locum *Lielah* in Pago *Brisachgowe*, in Comitatu filii nostri *Liutolfi*, Einfidlenfi Abbatiae

concessit. Ludolfus tum Alemanniae & Alfatiae Dux quoque erat. (d)

B I R T H I L O.

Anno 968. *Pirihitone Comite* Monasterium S. Trudperti in Brisgovia cum San - Gallensi concambium bonorum iniit. Prædium *Scaleja* sive Schelingen in Pago *Brisfigowe* & in Comitatu *Birthonis Comitis* situm, Otto III Imp. Anno 990. Wormatiensi Ecclesiae donavit. Alias de *Birthonis* hujus Comitatu probationes usque ad An. 995. dedimus supra.

§. V.

B E R T H O L D U S.

Anno 1004. Henricum II. Imp. Sulzbergenfi Cœnobio in loco *Rincka*, in Pago *Brisgowe*, in Comitatu *Bertholdi* mercatum concessisse, superius quoque indicavimus.

Comites
fec. XI.

A D E L B E R O.

Anno 1005. Henricus II. Rex Germ. prædium in Pago *Bryfichgowe* & Comitatu *Adalberonis Comitis* Præposito Ecclesiae *Bafil.* donavit. Eundem Comitatum *Adalberonis Comitis* in Pago *Prificheuue* *Pirtelo* in Charta Sulzbergenfi An. 1008. memorat.

H h h 3

(d) *Alfatia Illustr.* Tom. II. pag. 54^r.

EPOCHAZARINGICA.

§. VI.

BERTOLDUS.

Bertoldus I. cum
filio Hermanno.

Primum hunc Provinciae Comitem in secunda, quam *Zaringicam* voco, Brisgovici Landgraviatus periodo reperimus.

Anno 1028. Conradus II. Imp. Ecclesiae Basil. mineras argenti dedit in Comitatu *Bertholdi* & in Pago *Brisichgowe*.

Ejusdem Comitatum in Pago *Brysihegowe* prodit Diploma Henrici III. Imp. An. 1048. ut supra ostendimus. Bertoldus hic brevi post, quam titulum Ducis sumfisset, in filium suum Hermannum Comitis axioma transtulit; unde Hesso Brisgoviae Dynasta An. 1052. domum & Cappellam fundasse legitur *Duce Bertoldo, Comite Herimanno*. Hermannus non suo, sed paterno nomine, Comitatum administrasse videtur, uti beneficio Caesaris eum Bertoldus possedit, qui cum Henrici IV. Imp. gratia deinceps excideret, hoc quoque exutus est Comitatu. A. 1077. profecto Caesar „quendam Comitatum situm in Pago *Brisgowe*, *Bertholfo* „ jam non Duci, iusto iudicio sublatum, cum omnibus appenditiis „ legum, „ Ecclesiae Argent. donavit. Cum vero Comitatus *Brisgoviae* in potestate *Zaringensium*, ut ex sequentibus patebit, permanferit, nec ullum vestigium compareat, ex quo inferre

possimus, Argentinesem Episcopum Comitivæ Brisgovicæ jura exercuisse, Cæsaream hanc donationem, aurea licet Bulla munitam, effectu caruisse censemus. (e)

§. VII.

H E R M A N N U S.

Anno 1087. locus, qui dicitur *Cella*, situs in Nigra Silva, Hermannus II. Marchio. in Pago *Brisgowe*, in Comitatu *Herimanni Comitis*, Cluniacensi Ecclesiæ a *Burcardo* Episcopo *Basil.* per concambium traditus est. Chartam concambii testes signarunt *Bertolfus Dux*, *Herimannus Comes*, patruus & ex fratre nepos. Ita *Hermannus II. Marchio* Comitatu *Brisgovicæ* præfuit, sub patruo Duce, uti *Hermannus I.* eundem rexerat sub patre.

§. VIII.

B E R T O L D U S.

Anno 1120. *Bertoldus III. Dux Zaring.* novæ suæ Civitati Bertoldus III. Dux Zaring. *Friburgensi* privilegium dedit, ut omnis civis, volens inde recedere, rerum & corporis usque in medium *Rhenum* & per totum sui Comitatus ambitum, securitatem habeat, Domino conducente. Comitatus hic intelligitur *Provincialis Brisgovicæ*. In Comitatu

(e) Vide supra in *Bertoldo I.* pag. 55.

Brisgavia cunctas venationes & argentifodinas Ecclesiae Basil. confirmat Innocentius II. Papa An. 1139. (f) ubi Claustrum de Sulzberg, Haltingen, Hylstein, Chilchoven, Stouffen, Ampringen, Oeristetten, Opfingen, Zeringen, Bischovingen, Brifach, aliaque loca *Brisgoviae* commemorantur.

B E R T O L D U S.

Bertol-
dus IV.
Dux.

Vivo patre Conrado, Duce Zaring. & Rectore Burgundiae, Bertoldus IV. inter Comites A. 1139. relatus, *Brisgoviae* Comitatum administravit. Majoris placiti, in ipsa regione apud vicum Ofmenningen ab eo congregati, expressa mentio fit in Charta San-Petrina illius anni; cujus S. Petri in Nigra Silva Advocatiam, in Zaringica gente hereditariam, Bertoldus Comes tum quoque cum Landgraviatu possedit. (g) Idem postea, mortuo patre, An. 1169. causam de jure patronatus ecclesiarum aliquot *Brisgoviae* judex decidit. (h)

(f) HERRG. *Genealog. Habsb.* Tom. II. num. 217.

(g) Vide in Bertoldo IV. Zaringiae Duce supra §. II. pag. 124.

(h) Ibidem §. XVI. pag. 142.

EPOCHA

EPOCHA HACHBERGICA.

§. I X.

Tertia Periodus, quam *Hachbergicam* appello, Linea Epochæ hujus initium. Zaringica Ducali extincta, suum capit initium. Tum enim Marchionum Bada-Hachbergenfium Linea, quæ junior fuit, in Landgraviatu Brisgoviae, ut in Judiciario Imperii feudo, ad feminas non transeunte, successit; quod Chartarum illius ævi nos docet auctoritas.

In transactione cum Abbacia S. Blasii super montem Saufenberg, quæ An. 1232. facta, Marchio Henricus junior jurato promisit, „ ut nihil omnino preter servitium temporibus B. Ducis „ solitum per se vel per suos exigat vel percipiat de curtibus „ ecclesiae S. Blasii in Brisgaugia constitutis. „ Indicant hæc successionem Badenfium Marchionum in Bertoldi V. Ducis Zaringiae feudalibus Brisgoviae jura; quod allodialium hereditas ad Bertoldi forores omnis transfivit. Non aliud profecto excogitaveris feudum, cui universæ S. Blasii per Brisgoviam possessiones obnoxiae fuerint,

præter Comitatum Provinciale, quem Hachbergenfes Marchiones
 conftanter adminiftrarunt. (i)

Videtur quoque huc referri debere fententia Henrici Regis
 Rom. An. 1234. in Curia Principum Francofurti pronuntiata, qua
 Hermannus Marchio Eginoni, Comiti Friburg. de argentifodinis
 & custodiis filvarum Brisgovizæ litem movens, cecidit caufa. (l)
 Regalia ifta jura, quæ feudo fuo Landgraviatus inhærere
 crediderat Marchio, Cæfarum liberalitate ad Epifcopum Bafil.
 hujusque investitura ad Friburgi Comites pedetentim
 pervenerant.

Comitatus autem Brisgovizæ, quamvis post Zaringizæ Ducum
 interitum ad Bada-Hachbergicos Marchiones fpectaverit, nullius
 tamen Landgravialis eorum actus, ante Rudolphi I. Imp. ætatem,
 memoria extat. Turbatis toto fere fec. XIII. Germanizæ rebus
 non judicio difceptatum, fed armis, donec folium Imperiale
 Anno 1273. confcendit Rudolphus.

(i) STAPPIUS in *Vindiciis Superioritatis Auftriacæ*, An. 1721. Friburgi editis,
 pag. 18. Landgraviatum Brisgovizæ a Zaringis ad Friburgi Comites,
 non ad Hachbergæ Marchiones, quos præterit filentio, perveniffe feribit.

(l) GOLDAST *Catholicon rei monet.* pag. 101. DU MONT *Corps Diplom.*
 Tom. I. Part. I. pag. 173.

§. X.

H E N R I C U S I I.

M A R C H I O.

Anno 1276. die Merc. post S. Galli Marchio Henricus de *Hahperg*, Landgravius *Brisingoviae*, Judicia varia Landgr. Judicio provinciali habito, cives Friburgenſes a jurisdictione ſua Landgraviali Cæſarum privilegiis immunes eſſe profeſſus eſt. Eodem anno die Merc. ante feſtrum Nativ. Mariæ, Brombaci, Dynaſtiæ Roetelanæ vico, Henricus ille Marchio Judicium aliud provinciale in eadem cauſa habuit. (m)

An. 1279. nobilis vir H. Marchio de *Hahper* a Rudolfo I. Imp. Vindobonæ pro tribunali ſedente, obtinuit decretum, ut in nulla *Comicia* ſive Landgraviatu absque Comitibus ſeu Landgravii conſenſu caſtrum vel alia quævis munitio ædificari liceat. Uſos hac ſententia Marchiones Hachbergæ, ut Landgravios *Brisingoviae*, exempla, quæ inferius produco, docent.

Anno 1289. Rudolfus I. Imp. Baſileæ commoratus, lites inter Eginonem, Comitem Friburg. atque civitatem hujus nominis agitatas componens, Argentinenſis & Baſilienſis Episcoporum,

I i i 2

(m) Tabular. Civit. Friburg.

nec non Heinrici, Marchionis Hachbergici, Judicis provincialis Brisgoviae, (n) consiliis usus est.

§. XI.

HENRICUS III. ET RUDOLFUS I.
FRATRES.

Judicia
alia
Landgr.

Anno 1296. Heinricus & Rudolfus, fratres, Marchiones Hachbergæ & Brisgoviae Landgravii nominantur in Charta, in qua Ulricus de Eystatt, ipsorum nomine Teningæ pro tribunali sedens, feuda intra anni spatium per investituram non recepta, ad Dominum directum redire debere, pronuntiavit. (o)

Fratres hi, quorum ille Hachbergensis, hic Saufenbergicæ Lineæ fator, conjunctim & indivisim tum Landgraviatum possidebant.

(n) Rudolfus in Charta compositionis Henricum Marchionem vocat *des eidilne Herrin von Gottes gnaden Margravin Heinrichs von Hochberg der Lantrichter ist in Brisgöwe*. Vid. LEX. BASIL. voce *Hachberg*.

(o) Charta hæc ad An. 1226. ponitur, errore 70. annorum. Unde Henrico patri & Rudolfo filio attribuere Scriptores, quæ attribuenda sunt fratribus. Autographum Chartæ, ipso Henrici Marchionis de Hachberg sigillo firmatum, extat in Tabulario Bada-Durlac. Anachronismus iste irrepit in scriptum, cui Tit. *Oesterreichische Beantwortung der Bayrischen Ausführung, zweiter Absatz pag. 58. sq.*

An. 1298. Henricus *Margravius de Hahperg*, *Landgravius Brisgoviæ*, die Merc. post S. Mariæ Magd. judex sedit in Waldkirch, quum Wilhelmus Dynasta Schwarzenberg. una cum conjugè sua & curatore ejus, Egone Comite Friburg. curiam suam in Teningen vendidit.

Anno 1305. idem Henricus Landgravius judicium & adventitios homines Tenzlingæ Rudolfo Turnero, Militi Friburg. ejusque fratri Johanni, in subfeudum Landgraviale contulit; annoque sequenti judicio feudali, Burghemii ad Rhenum habito, Johannem de Spanegke, Spenlini filium, contumaciæ damnavit, accusante eum Rudolfo Marchione, Henrici fratre.

Anno 1309. Walramus, Thiersteinensis Comes, provinciale Judicium celebravit Sliengæ, nomine Rudolphi Marchionis, Landgravii Brisgoviæ, cui ipsi Walramus Castrum *Spanecge*, vicum Ychtingen, aliaque bona addixit. (p)

§. XII.

HENRICUS III. ET RUDOLFI I.

F I L I I.

Anno 1314. Henricus Marggravius, suo & Rudolphi, fratris sui nuper defuncti, filiorum nomine, Landgraviale

Castrum Schnefeld. extructum.

l i i 3

(p) Confr. supra Hachberga - Saufenberg. pag. 378.

---

potestatem exercens, Conrado Diet. Schnevelino permisit, ut in omni Brisgoviae parte, terris Marchicis tantum exceptis, vel in montibus vel in convallibus, planisque castrum exstrueret. Charta data Friburgi. Schnevelinus, hac munitus Landgraviali licentia, Hachbergam inter & Emmedingam munimentum condidit *Schnefelden*. (q)

Post hæc solos Hachberga - Saufenbergicæ Lineæ Marchiones, a Rudolfo I. ejus auctore, descendentes, exclusivè Hachbergicis, Heinrici III. posteris, Landgraviatum Brisgoviae tenuisse reperio. Unde conjicimus, in divisione Linearum Hachbergicos eum reliquisse juniore. Henricus junior certe, Rudolphi I. filius, Marchionis Hachbergici & Dynastæ Rœtelani nominibus titulum *Landgravii* constanter adjecit. Hic ipse quoque Rœtelanam An. 1315. cum accepisset Dynastiam, Friburgensibus primus Landgraviatum An. 1318. oppigneravit.

(q) Hod. *Weyer-Schlofs*.

EPOCHA SAUSENBERGA
FRIBURGENSIS.

§. XIII.

Quarta Periodus, quam *Sausenberga - Friburgensem* nominamus, cum Friderico I. Comite Friburgensi incepit.

Rudolfus I. Marchio, Lineæ Sausenbergicæ auctor, præter tres filios Henricum, Rudolphum, Ottonem, filiam quoque reliquerat Annam, quam Fridericus, Comes Friburgensis, cum promissa 700. marcarum argenti dote An. 1318. duxit uxorem. Henricus, Annæ frater, parata pecunia dotem Friderico cum solvere non posset, Landgraviatum Brisgoviaë ei & patri ejus Conrado oppigneravit, & quidem antichretico jure. (r)

Landgra-
viatus
oppigne-
ratio.

Oppigneratio facta I. consensu fratrum Henrici, Rudolphi & Ottonis, quin etiam patruï eorum, Henrici III. Hachbergæ

(r) Edita hæc Charta in Diatriba, eui Tit. *Oesterreich. Beantwortung contra Bayern*, Part. II. pag. 59.

Marchionis, ac filiorum ejus. II. Oppigneratus est Landgraviatus Brisgoviae cum vasallis, judiciis, juribusque universis. III. Pretium pignoris fuerunt septingentæ argenti mixti marcæ, Friburgensis valoris. IV. Evictio promittitur Comiti, præstanda per obstagium in urbe Friburgo. V. Reluctio oppignerantibus solis eorumque heredibus, Landgraviatum sibi servaturis, permissa. VI. Additur memorabilis conditio, ut vici Landgraviales, in Saufenbergæ Marchionum potestate mansuri, ab Imperio, non a novo Landgraviatus possessore, Comite Friburgi, in posterum acciperentur in feudum, iisdemque possiderentur juribus, quibus alii Brisgoviae Nobiles à Landgraviatu vicos tenerent.

§. XIV.

Landgraviatus
divisus.

Apparet hinc, & ex sequentibus luculentius apparebit, non omnem Landgraviatum, sed illas modo ejus partes Comitibus Friburgi fuisse oppigneratas, quæ extra Hachbergæ & Saufenbergæ Dynastias sitæ fuerunt. Duas ergo ob causas titulo Landgraviatus Brisgoviae, post oppignorationem quoque, Saufenbergici Marchiones utebantur. Primo, quod Landgraviatus oppigneratus modo fuerat, non alienatus. Secundo, quod jura Landgraviatus in terris suis sibi servarunt Marchiones oppignerantes, adeoque in illis manserunt Landgravii; solutis Comiti Friburg. 700. marcis argenti ad omne exercitium Landgraviale redituri.

In

In Charta An. 1327. data Gebvilæ in Alfatia, Rudolfus & Otto Marchiones, Annæ fratres, diferte *Landgraviū Brisgoviæ* vocantur. Henricus de Sliengen, Scultetus Bafil. in folenni quodam Instrumento An. 1333. eosdem hoc titulo fratres exornat.

§. X V.

Oppigneratus autem Landgraviatus feudum cum esset Imperii, opus erat confirmatione Cæsarea, quam Ludovicus Bavarus An. 1334. impertivit Uberlingæ, ubi Landgraviale iudicium Comiti Friburg. Friderico exercendum tradidit, donec Marchiones Hachberga - Saufenbergici debitas 700. marcas ei persolverint. Anno sequenti, mortuis jam Henrico oppignerante & Anna sorore ejus, Rudolfus & Otto, fratres, promissam An. 1318. evictionem tertio, postquam moniti fuerint, mense præstituros se polliciti sunt. Plenariam Landgraviatus Brisgovici cessionem ex evictione hac nemo eliciat.

Oppigner-
ationis
confir-
matio.

§. X V I.

Anno 1336. Fridericus, Friburgi Comes, patri suo Conrado partem suam (s) Landgravialis iudicii per triennium reliquit, ita tamen, ut dimidiam emolumentorum ejus partem

Fribur-
genfes
Conradus
& Fride-
cus.

(s) *Als verre als es mich anhöret.*

servaret, quam etiam concessurus erat patri, si forte hoc ipse celebraret judicium.

Marchio-
nes Ru-
dolfus &
Otto.

Anno 1346. Rudolfus & Otto Marchiones vicum *Nider-Eggenheim*, ad Barones de Krenchingen tum spectantem, in Dominio Saufenberg. & Landgraviatu suo situm esse dicentes, judicia publica ibidem sibi vindicarunt. Res ad arbitrum delata, Conradum a Berenfels, qui definito tempore probationem & testimonia a Marchionibus proferri postulavit. Decennio post Otto Domini in Saufenberg & *Landgraviu Brisgovia superioris* titulum assumpsit; (t) quum jussu ejus judicium provinciale Thannenkirchæ haberetur. (u) Saufenbergicæ enim terræ in superiore Brisgovia sitæ sunt.

§. XVII.

EgenoIV
Friburg.

Anno 1359. in vigilia S. Ulrici Egeno Comes Friburg. & Landgravius Brisgovia, Friderici defuncti frater, Snevelinos, Valckensteinos & Morferos de vicis *Betzingen* & *Schaffhausen* Friburgi investivit. Charta munita fuit sigillo *Egenonis Comit. in Friburg, Landgraviu Brisgavie*; unde feuda hæc Landgravialia

(t) Marggraff Otte von Hachberg Herr zu Saufenberg und Landgraf in Oberen Brisgonue.

(u) An. 1356. Ein offener Landtage zu Thannenkilche uffen der Herrschaft eygen u. in sine Landgericht.

tum fuisse colligimus. Egeno enim, feuda Friburgensia conferens, titulo *Landgravi* abstinere solebat. Eodem anno, die Jovis ante Palmas, a Carolo IV. Imp. de Brisgoviae inferioris Landgraviatu Moguntiae investitus est Egeno. (x) At anno sequenti Landgraviatus universi investituram obtinuit. (y)

Cæsar in concedendis privilegiis nimium, ut omnes norunt, liberalis, duas has investituras, sibi contrarias, dedit. Anno enim 1318. in Charta oppignerationis Marchiones Hachberga-Sausenbergici Landgravialia, in terris suis Marchicis, jura sibi diferte reservaverant, & ob id ipsum Landgravios se superioris Brisgoviae vocarunt. Distinctionis in superiorem & inferiorem Landgraviam origo hinc prognata videtur. Antiquiora enim hujus distinctionis vestigia nullibi occurrunt.

§. XVIII.

Anno 1368. Friburgum sui juris factum libertatem accepit, jura sua vendente Eginone IV. Comite, paucos post menses tamen Austriæ Ducum subjicienda imperio. (z) **LEXICI BASIL.** auctores (a) Comitem Hugonem An. 1367. Brisgoviam Austriacis

Fribur-
gum ven-
ditum,
non Land
graviatus

K k k 2

(x) MALDONER in *Hist. Ms. Brisgoviae*, ex Archivo Friburg.

(y) GLAFEY *Anecd. n. 205.* HERRG. *Genealog. Habsb. Tom. II. n. 217.*

(z) Vid. in Comit. Friburg. supra pag. 252. sq.

(a) In verbo *Brisgau*.

vendidisse scribunt. Scribere debuissent, Eginonem An. 1368. Friburgensibus ipsis vendidisse Friburgum. Approbat tamen hæc verba anonymus Scriptor, (b) additque Imperio damnosum tum fuisse creditum, si Landgraviatus Brisgoviæ a Friburgo distraheretur. Subjungit porro, Leopoldum Austr. An. 1370. Rudolfo Badensi Advocatiam commisisse Brisgoviæ. At Landgraviatus ab Advocatia semper fuit diversus. Landgraviatum a Comitatu Friburgi diferte distinxit, sibi que servavit Eginon, quum valediceret Friburgo. (c)

Friburgenses, empta a Comite suo libertate, Leopoldo Austr. sese tradiderunt, qui jura Comitis Friburg. adeptus est, sed non jura Landgravii, Landgraviatus cum non potuerit vendi; quem Comites jure antichretico a Marchionibus Hachbergæ, Marchiones ab Imperio jure feudi tenuerunt.

Anno 1379. Advocatus provincialis Austriacus Brisgoviæ, Waltherus a Dicka, Marchionis Hachberga-Saufenbergici subjectos, in Keppenbacensium Militum ditone habitantes, tribus ejusdem

(b) *Oesterreich. Beantwortung contra Bayern* pag. 65.

(c) His verbis: „*vorbehebt u. usgenommen die Landgraffschaft in Brisgow mit der Mannschaft u. mit allen iren Rechten.*“ Anonymus allegatus pag. 62. exceptionis hujus verba sequentia omisit: *in Brisgow mit der Mannschaft.*

Marchionis Judiciis annuis Provincialibus obnoxios esse pronuntiavit. (d)

§. XIX.

Anno 1395. memorabilis illa Landgraviatus Brisgoici in subfeudum conversio contigit. Pridie Kal. Aug. Conradus, Comes Friburgi, sororis suæ Annæ maritum, Rudolphum, Marchionem Hachberga - Saufenbergicum, Landgraviatus, a majoribus ejus, titulo pignoris, ut ipse fatetur, ad se delati, heredem absque ullo onere instituit, si post mortem suam nullam prolem reliquerit. Paulo post (e) Conradus, secum ipse mente revolvens, quod septingentæ illæ marcæ, pro quibus facta Landgraviatus oppigneratio, ex diuturna ejus possessione abunde perceptæ sint, in judicio Civitatis Neoburgensis ad Rhenum pignus istud Rudolfo Marchioni sponte ac libere reddidit. Rudolfus eadem die & loco vicissim Landgraviatum in subfeudum contulit Conrado. Ita oppigneratio in feudum conversa est; eo forte consilio, reditum ejus ad se suosque certiolem ut redderet Marchio.

Landgraviatus in subfeudum mutatus.

K k k 3

(d) Mentio hac in Charta fit suppliciorum, quæ in terris Saufenbergicis de damnatis ad mortem sumebantur, tribus in locis, *zu dem Gestul, zu der Harteichen, zu dem Kefferholz.*

(e) Septembris initio.

Conventum est etiam, ut singulis annis die S. Jacobi coerulei coloris accipitrem (f) Domino directo offerret Vasallus.

§. X X.

Investi-
turae Mar-
chionum.

Anno 1401. Rupertus Imp. eundem Marchionem Rudolphum de Landgraviatu Brisgoviae cum Judicio Provinciali, banno sanguinis, vasallis ac reliquis juribus, in quibus jus retinendi ac perfequendi ecclesiarum & monasteriorum homines proprios, rite investivit. (g) Similem investituram Marchioni Sigismundus Imp. An. 1417. triennioque post Marchio Conrado Comiti ejusdem Landgraviatus subinfeudationem concessit. Sed & An. 1429. à Sigismundo idem Marchio Rudolfus cum filio suo Wilhelmo novam investituram obtinuit.

Hæc omnia facta sunt vivis Friburgi Comitibus, qui vendito Friburgo Landgravii inferioris Brisgoviae permanferant. Landgraviam enim a Marchionibus in subfeudum tenere.

§. X X I.

Lites.

Anno 1424. inter Marchionem Hachberga-Saufenberg. ac vicos nonnullos alienæ ditionis, in superiore Brisgovia sitos, lite

(f) Einen blauen Habbich.

(g) SCHILTERI Institut. Juris publ. Tom. I. pag. 88.

exorta, constituti sunt arbitri, Burcardus Munch de Landsron, Dietericus de Amplo Molendino, Ulmannus de Pfirt, aliique; qui auditis testibus statuerunt, judicia capitalia intra septa (*h*) vicorum *Schliengen & Steinensstatt* ad scultetos eorum & incolas; extra septa vero ad Marchionem spectare, ut Landgravium Saufenhartæ, (*i*) id est, superioris Brisgovix; imo damnatos a sculteto & incolis eidem Marchioni ad supplicium tradendos. Renovata deinceps controversia, sententia hæc a Senatu Basil. An. 1458. ut arbitro firmata est.

§. X X I I.

Hoc ipso anno inferioris quoque Brisgovix Landgraviatus morte Johannis, Comitum Friburg. postremi, ad Marchiones Hachbergenses, dominos directos, redierat. Recapitulatio.

In quarta ista periodo, quæ *Sausenbergo-Friburgica* est, quæque ab Anno 1318. usque ad Comites Friburgenses An. 1458. extinctos, adeoque per 140. annos duravit, tria temporum annotamus momenta.

(*h*) Germ. *Etter*.

(*i*) In Actis hujus litis Marchio sæpius *Landgraf am Saufenhart* dicitur. Brisgovix superioris & inferioris collimitium ad Augenam vicum est. Quæ infra hunc limitem, simpliciter *Hart*, quæ supra, *Sausenhart*, id est, Harta meridionalis dicitur. Acta hæc Ms. in Tabulario Bada-Durlacensi extant.

Primum est Landgraviæ oppigneratio, quod Anno 1318. evenit.

Secundum est An. 1395. quo oppigneratio Landgraviatus inferioris a Marchionibus in subfeudum mutata.

Tertium est An. 1458. quo, extinctis Friburgi Comitibus, Landgraviatus inferior, illis in subfeudum concessus, ad dominos directos, Marchiones nempe Saufenbergicos, rediit. Saufenbergicos autem An. 1503. extinctis, ad Badenses Marchiones, proximos nempe agnatos, cum Saufenbergicis, quibus adhæserat, terris tranfivit.

§. XXIII.

Epocha
Badensis.

Itaque ab Anno 1503. quo Landgraviatus ad Badenses pervenit, constituenda foret ejus periodus quinta, nisi omnis ejus vis & auctoritas sub hac ipsa periodo pedetentim exspirasset; quod & Alfaticis antea Landgraviatibus, aliisque apud Germanos evenit. (1) Crescente enim Statuum illius Regni potentia, jurisdictio ad Proceres translata & nova Imperii Tribunalia instituta sunt; unde Landgraviales mali paulatim neglecti, denique omnino conciderunt.

Nec silentio transeundum, quod An. 1478. Sigismundus Archidux a Rudolpho, Hachbergæ Marchione, petiit, ut ostenderet,
quo

(1) De decrementis & extinctione Landgraviatum Alfatiæ vide *Asiatia Illustrat.* Tom. II. pag. 127. & 133.

quo jure Landgraviatum Brisgoviae & Dynastiam Badevillae possideret. Utrumque Rudolphus demonstravit Friburgi. (m)

Quum extinctis Hachberga-Sausenbergicis, agnatis suis, successissent Badenses, Christophorus omnes Badensium terras possidens solus, tres Domus suae Lineas condidit, quae morte Philippi redactae ad duas; quarum factores erant Bernhardus atque Ernestus. Hic Lineae Bada-Durlacensis auctor *Landgravii in Sausenberg* titulo primum uti coepit in Literis, quas ad Carolum V. Imp. An. 1522. scripsit, in quibus contra Ensisheimense Regimen querelas instituit. (n) Ab hoc tempore continuatus est hujus tituli a Badensibus usus. Ferdinandus Archi-Dux nomine fratris sui Imperatoris respondit, atque in Literis (o) eodem titulo ornavit Ernestum. Postea temporis tamen Austriaci Marchionibus hac super re litem moverunt.

Ceterum Brisgovia a seculi XIV. temporibus in Austriacam & Badensem coepit distingui. Postquam enim Habsburgici in

(m) Reperiuntur haec in Codice Tabularii Bada-Durlacensis, ejus rubrum: *Alta die Landgraffschaft im Brisgau betreffend.*

(n) Formula haec erat: *Marggraf zu Baden und Hachberg, Landgraf zu Sausenberg, Herr zu Rœteln und Badenweiler.*

(o) Literae scriptae sunt Moguntiae d. 5. Maji 1522.

Alfatiae, Helvetiae & Austriae partibus opes suas immensum extenderant, in Brisgoviam denique seculo XIV. ex Alfatia transgressi; Brisfaco, Friburgo, Neoburgo, aliisque oppidis, castris & terris suae Domui adquisitis, consanguineos ibi suos repererunt Badenses.

§. XXIV.

Landgra-
viorum
jura.

Synopsis rerum, quas ex monumentis chronologico ordine huc usque protulimus, docet, fuisse tempus, quo Brisgoviae Landgravius, uti Landgravii Alfatiae, jurisdictionem civilem, capitalem, (p) atque feudalem (q) exercuit. Malli Landgraviales habiti sunt Brombaci A. 1276. Tenningae A. 1296. Waldkirchae A. 1298. Burghemii ad Rhenum A. 1306. Sliengae A. 1309. Tannenkirchae A. 1356. & alibi, prout opportunum videbatur Landgravio. In superiore Brisgovia Saufenbergici Marchiones judicium Landgraviale ante castrum Roetelense in area subdivali frequenter habuerunt, quod a loco *Kapfgericht* fuit nuncupatum.

Extinctis Sueviae Ducibus, securitatis publicae cura quoque commissa Landgraviis; sine quorum consensu nullum in

(p) Vid. ad An. 1424.

(q) Ad An. 1296. & 1309.

Brigovia castrum ædificare licebat, ut Rudolphus I. peculiari Diplomate Anno 1279. stabilivit.

Landgravio insuper Jus conductus per provinciam, jus naufragas in Rheno naves cum mercibus fisco addicendi, (r) aliaque jura competebant.

Qualiscunque autem fuerit Landgraviorum veteris ævi potestas, illa sane progressu temporis iisdem gradibus pedetentim descendit, quibus Principum, Comitum, Nobilium atque Civitatum Germaniæ suprematus, superioritatem territorii quem vocant, ascendit; postquam nempe singuli Status in terris suis devenere Landgravii.

Pro Insignibus Landgraviatus Brigoviæ a multis habitus fuit leo ruber cum aurea corona in argenteo campo. Sed Insignia Landgrav.

L 11 2

(r) Jus hoc Anno 1419. exercitum est in naufraga bona navis Waltheri de Andlau; & agnitum ab arbitris inter Episcopum Basil. & Marchionem Hachbergæ Anno 1424. Germani jus hoc *Strandrecht*, *Grundruhrrecht* & simpliciter *Grundruhr* vocarunt; quod non in Germania modo, sed & apud alias invaluit gentes.

---

erronea opinio hæc est. Leo enim primum fuit Zaringorum Insigne. (s) Christophorus ex Marchionibus primus Insignibus suis Badensibus hunc leonem adjecit, postquam Saufenbergicam hereditatem adierat. (t)

(s) Vide supra in Zaringicis pag. 195.

(t) Leo in Insignibus Badensibus primum occupat locum ; Usenbergica autem ala secundum.

DYNA-

T A B U L A IX.
S T E M M A
D Y N A S T A R U M R O E T E L E N S I U M.

TIETERICUS I. de Rotelein Advocatus Ecclesie S. Albani Basilee Anno 1083.

THEODERICUS II. de Rotelein 1114 1135 & 1139.

LUTOLDUS Episcopus Basil. 1191. † 1213.

DIETRICHUS III. de Rotelein 1187.

CONRADUS de Rotelein 1229. 1233.
1258. ux. Ulrici Comitis de Novo
Castro filia.

DIETRICHUS IV. de Rotelein
Nobilis Anno 1236.

WALTHERUS alias WALDRICUS
Episc. Basil. electus Anno 1213
depositus A. 1215. dein Canon
Constant. 1229.

LUTOLDUS Ca-
nonicus Con-
stant. 1229.

WALTHERUS
1262.

OTTO Dom. de Rotelein
1287. † post 1303.

LUTOLDUS Præpositus
Basil. † 1315.

N. N. mater Conradi de Gösken
Canon. Basil. † 1323. URSTIS.
Chron. Basil. pag. 50.

WALTHERUS 1290.
† circa 1310.

TABULA
S T E M M A
DYNASTARUM RUFESTRUP

FRIEDRICH I. RUFESTRUP

FRIEDRICH II. RUFESTRUP

FRIEDRICH III. RUFESTRUP

FRIEDRICH IV. RUFESTRUP

FRIEDRICH V. RUFESTRUP
FRIEDRICH VI. RUFESTRUP
FRIEDRICH VII. RUFESTRUP
FRIEDRICH VIII. RUFESTRUP
FRIEDRICH IX. RUFESTRUP
FRIEDRICH X. RUFESTRUP
FRIEDRICH XI. RUFESTRUP
FRIEDRICH XII. RUFESTRUP
FRIEDRICH XIII. RUFESTRUP
FRIEDRICH XIV. RUFESTRUP
FRIEDRICH XV. RUFESTRUP
FRIEDRICH XVI. RUFESTRUP
FRIEDRICH XVII. RUFESTRUP
FRIEDRICH XVIII. RUFESTRUP
FRIEDRICH XIX. RUFESTRUP
FRIEDRICH XX. RUFESTRUP
FRIEDRICH XXI. RUFESTRUP
FRIEDRICH XXII. RUFESTRUP
FRIEDRICH XXIII. RUFESTRUP
FRIEDRICH XXIV. RUFESTRUP
FRIEDRICH XXV. RUFESTRUP
FRIEDRICH XXVI. RUFESTRUP
FRIEDRICH XXVII. RUFESTRUP
FRIEDRICH XXVIII. RUFESTRUP
FRIEDRICH XXIX. RUFESTRUP
FRIEDRICH XXX. RUFESTRUP

FRIEDRICH XXXI. RUFESTRUP
FRIEDRICH XXXII. RUFESTRUP
FRIEDRICH XXXIII. RUFESTRUP
FRIEDRICH XXXIV. RUFESTRUP
FRIEDRICH XXXV. RUFESTRUP
FRIEDRICH XXXVI. RUFESTRUP
FRIEDRICH XXXVII. RUFESTRUP
FRIEDRICH XXXVIII. RUFESTRUP
FRIEDRICH XXXIX. RUFESTRUP
FRIEDRICH XL. RUFESTRUP
FRIEDRICH XLI. RUFESTRUP
FRIEDRICH XLII. RUFESTRUP
FRIEDRICH XLIII. RUFESTRUP
FRIEDRICH XLIV. RUFESTRUP
FRIEDRICH XLV. RUFESTRUP
FRIEDRICH XLVI. RUFESTRUP
FRIEDRICH XLVII. RUFESTRUP
FRIEDRICH XLVIII. RUFESTRUP
FRIEDRICH XLIX. RUFESTRUP
FRIEDRICH L. RUFESTRUP